

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2008-2009

20 NOVEMBER 2008

Wetsontwerp houdende instemming met het Aanvullend Protocol, ondertekend te Rabat op 19 maart 2007, bij de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk Marokko inzake bijstand aan gedetineerde personen en overbrenging van gevoniste personen, ondertekend te Brussel op 7 juli 1997

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR
DE BUITENLANDSE BETREKKINGEN EN
VOOR DE LANDSVERDEDIGING
UITGEBRACHT DOOR
MEVROUW LIZIN

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2008-2009

20 NOVEMBRE 2008

Projet de loi portant assentiment au Protocole additionnel, signé à Rabat le 19 mars 2007, à la Convention entre le Royaume de Belgique et le Royaume du Maroc sur l'assistance aux personnes détenues et le transfèrement des personnes condamnées, signée à Bruxelles le 7 juillet 1997

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DES RELATIONS EXTÉRIEURES ET
DE LA DÉFENSE
PAR
MME LIZIN

Samenstelling van de commissie / Composition de la commission :

Voorzitter / Présidente : Marleen Temmerman.

Leden / Membres :

CD&V	Sabine de Bethune, Els Schelfhout, Miet Smet, Elke Tindemans.
MR	Alain Destexhe, Philippe Monfils, François Roelants du Vivier.
Open VLD	Margriet Hermans, Paul Wille.
Vlaams Belang	Jurgen Ceder, Karim Van Overmeire.
PS	Anne-Marie Lizin, Olga Zrihen.
SP.A-VI. Pro	Geert Lambert, Marleen Temmerman.
CDH	Jean-Paul Procureur.
Écolo	Josy Dubié.

Plaatsvervangers / Suppléants :

Wouter Beke, Nahima Lanjri, Pol Van Den Driessche, Els Van Hoof, Tony Van Parys.
Jacques Brotchi, Alain Courtois, Marie-Hélène Crombé-Berton, Christine Defraigne.
Nele Lijnen, Martine Taelman, Patrik Vankrunkelsven.
Anke Van dermeersch, Freddy Van Gaever, Joris Van Hauthem.
Sfia Bouarfa, Joëlle Kapompolé, Philippe Mahoux.
Bart Martens, Guy Swennen, Myriam Vanlerberghe.
Anne Delvaux, Marc Elsen.
José Daras, Isabelle Durant.

Zie :

Stukken van de Senaat :

4-940 - 2007/2008 :

Nr. 1 : Wetsontwerp.

Voir :

Documents du Sénat :

4-940 - 2007/2008 :

N° 1 : Projet de loi.

I. INLEIDING

De commissie heeft dit wetsontwerp besproken tijdens haar vergaderingen van 18 en 20 november 2008.

II. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE VERTEGENWOORDIGER VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE

Op 7 juli 1997 werd een bilaterale overeenkomst tussen België en Marokko gesloten inzake bijstand aan gedetineerde personen en overbrenging van gevonnisse personen. Deze overeenkomst werd op 19 maart 2007 aangevuld met een Protocol dat beoogt bij te dragen tot een betere bilaterale gerechtelijke samenwerking met staten die geen lid zijn van de Europese Unie of van de Raad van Europa. De goede betrekkingen tussen België en Marokko worden aldus voortgezet en verbeterd.

Door het Aanvullend Protocol wordt het mogelijk om gevonnisse personen die op definitieve wijze zijn veroordeeld tot een vrijheidsbenemende straf of maatregel, over te brengen zonder hun toestemming. Het betreft buitenlandse gedetineerden die geen verblijfsrecht hebben of illegaal verblijven en aldus vatbaar zijn voor een maatregel van uitwijzing. Het gaat alleen om Belgen die in Marokko werden veroordeeld en Marokkanen die in België werden veroordeeld.

Dergelijke overbrenging zonder toestemming heeft echter een aantal beperkingen die betrekking hebben op het Belgisch vreemdelingenrecht. Personen die vatbaar zijn voor verblijfhouderschap of de Belgische respectievelijk de Marokkaanse nationaliteit kunnen verwerven, komen aldus niet in aanmerking.

De procedure, voorzien in de initiële Overeenkomst van 1997, werd logischerwijze aangepast. Het officieel document met de toestemming van de persoon wordt vervangen door een document waarin de mening van de betrokkene wordt vastgelegd.

De andere basisvoorwaarden van de initiële Overeenkomst blijven echter gelden. De betrokkene moet definitief veroordeeld zijn tot een vrijheidsbenemende straf of maatregel waarvan nog tenminste één jaar rest. De feiten moeten in beide staten strafbaar zijn gesteld. Het nationaliteitsvereiste geldt onverkort. Zowel de Staat van veroordeling als de Staat van tenuitvoerlegging dienen met de overbrenging in te stemmen.

III. BESPREKING

De heer Ceder verwijst naar de initiële Overeenkomst van 1997 die tot stand kwam opdat Belgische bus- en vrachtwagenchauffeurs die in Marokko wer-

I. INTRODUCTION

La commission a examiné le projet de loi qui fait l'objet du présent rapport au cours de ses réunions des 18 et 20 novembre 2008.

II. EXPOSÉ INTRODUCTIF DU REPRÉSENTANT DU MINISTRE DE LA JUSTICE

Le 7 juillet 1997, une convention bilatérale a été conclue entre la Belgique et le Maroc sur l'assistance aux personnes détenues et le transfèrement des personnes condamnées. Cette convention a été complétée le 19 mars 2007 par un Protocole visant à contribuer à une meilleure coopération judiciaire bilatérale avec les États non-membres de l'Union européenne ou du Conseil de l'Europe. Cette convention permet donc de perpétuer et d'améliorer les bonnes relations entre la Belgique et le Maroc.

Le Protocole additionnel permet le transfèrement sans leur consentement des personnes jugées qui ont été condamnées de manière définitive à une peine ou à une mesure de privation de liberté. Il s'agit de détenus étrangers sans droit de séjour ou en séjour illégal et qui sont donc susceptibles de faire l'objet d'une mesure d'expulsion. Il s'agit uniquement de Belges condamnés au Maroc et de Marocains condamnés en Belgique.

Toutefois, un tel transfèrement sans consentement est soumis à certaines restrictions liées au droit belge des étrangers. Les personnes susceptibles d'obtenir la résidence ou d'acquérir la nationalité belge ou la nationalité marocaine, n'entrent donc pas en considération.

La procédure prévue par la Convention initiale de 1997 a été adaptée en toute logique. Le document officiel reprenant le consentement de la personne a été remplacé par un document reprenant l'avis de l'intéressé.

En revanche, les autres conditions de base de la Convention initiale demeurent d'application. L'intéressé doit avoir été condamné de façon définitive à une peine ou une mesure de privation de liberté dont il lui reste encore au moins un an à purger. Les faits doivent être punissables dans les deux États. La condition de nationalité reste pleinement applicable. Tant l'État de condamnation que l'État d'exécution doivent adhérer au transfèrement.

III. DISCUSSION

M. Ceder renvoie à la Convention initiale de 1997 qui a été conclue afin que les chauffeurs de bus et de camions belges condamnés au Maroc pour détention

den veroordeeld voor drugsbezit, hun straf zouden kunnen uitzitten in België. Toen reeds werd gewezen op het gevaar voor eenrichtingsverkeer, omdat Marokkanen veroordeeld in België nooit hun toestemming zouden geven om in Marokko hun straf uit te zitten. Het wegvallen van de toestemming is een stap in de goede richting, maar wordt uitgehold omdat er nog te veel voorwaarden verbonden zijn aan de overbrenging. Zo mag de veroordeelde niet in aanmerking komen voor het verkrijgen van de Belgische nationaliteit, terwijl die reeds vrij gemakkelijk kan worden verworven.

Heeft dit Aanvullend Protocol een humanitair doel of wil men de Belgische gevangenen minder bevolkt maken? De kosten van overbrenging worden gedragen door de Staat van veroordeling als de veroordeelde niet instemt met de overbrenging. Worden de kosten van de gedetineerde ter plaatse gedragen door de Staat die overneemt?

Mevrouw Lizin is van mening dat de uitzonderingsvoorwaarden met betrekking tot de overbrenging behoorlijk ruim zijn. Is het Aanvullend Protocol van toepassing op het geval Belliraj, dat de overbrenging van een in Marokko veroordeelde gedetineerde naar België betreft?

De heer Dubié vraagt zich af of personen die zullen worden uitgezet en daarbij het gevaar lopen om wegens hun politieke verleden te worden gefolterd in hun land van herkomst, zich kunnen beroepen op een uitzondering. Hij verwijst naar de verklaringen van de heer Belliraj, die beweert dat hij werd gefolterd.

Mevrouw Lizin wijst erop dat foltering van gevangenen in Marokko is toegestaan. Hoe kan men deze problematiek oplossen in het kader van de overbrenging?

De vertegenwoordiger van de minister van Justitie verwijst naar het eerste overbrengingsverdrag van 1983, afgesloten in het kader van de Raad van Europa en dat door België werd geratificeerd op 6 augustus 1990. Het betreft een open verdrag dat ook door veel landen die geen lid zijn van de Raad van Europa werd ondertekend en geratificeerd. De ratio legis van dit verdrag betrof in de eerste plaats de optimale reclasering van de gedetineerde die best plaats vindt in het eigen land. In het Aanvullend Protocol neemt de consulaire bijstand aan de gedetineerde ook een zeer belangrijke plaats in. Vanaf het moment dat de gedetineerde is overgebracht, wordt de strafuitvoering, met inbegrip van de kosten van het verblijf, geregeld overeenkomstig het recht van de Staat van verdere tenuitvoerlegging. Dit is ook in het Aanvullend Protocol het geval.

Er kan niet worden ingegaan op de zaak Belliraj, die nog in vooronderzoek is. De nationaliteitsvoorwaarde blijft evenwel gelden, zodat een Marokkaan die in

de drogue puissent purger leur peine en Belgique. À l'époque, l'on avait déjà souligné le risque de transfèrement à sens unique parce que les Marocains condamnés en Belgique ne donneraient jamais leur consentement en vue de purger leur peine au Maroc. La suppression du consentement est un pas dans la bonne direction, mais elle est vidée de sa substance par les trop nombreuses conditions auxquelles le transfèrement est encore soumis. Ainsi, le condamné ne peut pas être susceptible d'acquérir la nationalité belge, alors que celle-ci peut déjà s'acquérir très facilement.

Ce Protocole additionnel a-t-il un but humanitaire ou vise-t-il à soulager les prisons belges? Le coût du transfèrement est supporté par l'État de condamnation lorsque le condamné ne donne pas son consentement. Les frais du détenu sur place sont-ils supportés par l'État qui le reprend en charge?

Mme Lizin estime que les conditions d'exception concernant le transfèrement sont assez larges. Le Protocole additionnel s'appliquera-t-il au cas Belliraj qui concerne le transfèrement vers la Belgique d'un détenu condamné au Maroc?

M. Dubié se demande si des personnes en voie d'expulsion qui risquent en raison de leur passé politique, d'être torturées dans leur pays d'origine, peuvent se prévaloir d'une exception. Il se réfère aux déclarations de M. Belliraj qui affirme d'avoir été torturé.

Mme Lizin signale que la torture des prisonniers au Maroc est admise. Comment peut-on résoudre la problématique de ce type dans le cadre du transfèrement?

Le représentant du ministre de la Justice renvoie à la première convention de transfèrement de 1983, conclue dans le cadre du Conseil de l'Europe et ratifiée par la Belgique le 6 août 1990. Il s'agit d'une convention de type ouvert, qui a été signée et ratifiée par de nombreux pays non-membres du Conseil de l'Europe. Le ratio legis de cette convention concernait avant tout la réinsertion optimale du détenu, qui s'effectue idéalement dans le pays d'origine. Dans le Protocole additionnel, l'assistance consulaire au détenu revêt également une grande importance. Une fois le détenu transféré, l'exécution de la peine, y compris les frais de séjour, est réglée conformément au droit de l'État poursuivant l'exécution. Il en va de même dans le Protocole additionnel.

L'affaire Belliraj ne peut être abordée puisqu'elle est encore au stade de l'instruction préparatoire. En revanche, la condition de nationalité reste valable, si

Marokko is veroordeeld, niet vatbaar is voor overbrenging naar België.

Mevrouw Lizin vreest dat men gevangenen stuurt naar Marokkaanse gevangenissen die een stuk erger zijn dan bijvoorbeeld het detentiecentrum van Guantánamo.

Volgens de vertegenwoordiger van de minister van Justitie, kan de Staat van veroordeling de overbrenging weigeren indien er sterke contra-indicaties zouden zijn voor een optimale reclassering. Dit wijkt niet af van het Verdrag van Raad van Europa van 1983, waaraan in 1997 overigens ook een aanvullend protocol werd toegevoegd inzake de overbrenging zonder toestemming van de betrokkene. Er wordt in een uitzondering voorzien voor personen die objectieve banden hebben met België en die daar beter kunnen gereclasserd worden. De beoordelingsmarge van beide betrokken Staten blijft aldus onaangetast.

De heer Dubié geeft het voorbeeld van een Saharaanse activist uit Marokko die in België wordt veroordeeld en die zou kunnen worden overgebracht naar zijn land, goed wetende dat hij daar vernederend of onmenselijk dreigt te worden behandeld.

De vertegenwoordiger van de minister van Justitie verwijst naar de uitzondering die is voorzien voor politieke vluchtelingen

De heer Dubié vraagt wat er gebeurt wanneer deze persoon niet de status van politiek vluchteling heeft.

De vertegenwoordiger van de minister van Justitie antwoordt dat ieder dossier wordt beoordeeld in het licht van de concrete elementen. Dit kan tot een weigering van de overbrenging leiden.

IV. STEMMINGEN

De artikelen 1 en 2, alsmede het wetsontwerp in zijn geheel, worden aangenomen met 11 stemmen tegen 1 stem, bij 1 onthouding.

*
* *

Vertrouwen werd geschonken aan de rapporteur voor het opstellen van dit verslag.

De rapporteur,
Anne-Marie LIZIN.

De voorzitter,
Marleen TEMMERMAN.

*
* *

bien qu'un Marocain condamné au Maroc n'est pas susceptible d'un transfèrement vers la Belgique.

Mme Lizin craint qu'on renvoie des prisonniers dans des prisons marocaines qui sont bien pires que par exemple le centre de détention de Guantanamo.

Selon le représentant du ministre de la Justice, l'État de condamnation peut refuser le transfèrement en présence de fortes contre-indications d'une réinsertion optimale. Ceci ne remet pas en cause la Convention du Conseil de l'Europe de 1983, à laquelle un protocole additionnel a d'ailleurs également été ajouté au sujet du transfèrement sans consentement de l'intéressé. Une exception est prévue pour les personnes qui entretiennent des liens objectifs avec la Belgique où ils pourraient dès lors mieux se réinsérer. Il n'est donc pas porté atteinte à la liberté d'appréciation des deux États concernés.

M. Dubié donne l'exemple d'un activiste marocain pro-Sahara condamné en Belgique qui pourrait être transféré dans son pays, sachant bien qu'il risque d'y subir un traitement dégradant et inhumain.

Le représentant du ministre de la Justice renvoie à l'exception prévue pour les réfugiés politiques.

M. Dubié demande ce qu'il se passe quand cette personne n'a pas le statut de réfugié politique.

Le représentant du ministre de la Justice répond que chaque dossier sera analysé en fonction des éléments concrets. Cette analyse pourra entraîner un refus du transfèrement.

IV. VOTES

Les articles 1er et 2, ainsi que l'ensemble du projet de loi, sont adoptés par 11 voix contre 1 et 1 abstention.

*
* *

Confiance a été faite à la rapporteuse pour la rédaction du présent rapport.

La rapporteuse,
Anne-Marie LIZIN.

La présidente,
Marleen TEMMERMAN.

*
* *

**De door de commissie aangenomen tekst
is dezelfde als de tekst
van het wetsontwerp
(zie stuk Senaat, nr. 4-940/1 - 2007/2008)**

**Le texte adopté par la commission
est identique au texte
du projet de loi
(voir doc. Sénat, n° 4-940/1 - 2007/2008)**